

Weeks 6-7 הלכות ירוּשה Estate Planning

How to write a Halachic will
The halachic ramifications of a civil will
or trust
(See reverse for index)

לז"נ ר' שמואל יוסף בן ר' מרדכי אהרן ע"ה

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי אליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמואל זאב ע"ה

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash Please contact us for sponsorship opportunities

צוואה שנכתב ע"י בריא י"א דצריך קנין וצריך להיות הנכסים ברשותו בשעת קנין

(2) רמייא חויימ סיי רנייז סעיי זי - ◄

<u>מצוה לקיים דברי המת</u>

ש מתני׳ כתובות דף סט: (3) ◄

י״א דוקא אם השליש לשם כ<u>ך</u>

- (4) **תוס׳** דף ע. דייה הא קיימא לן **→**
- שוייע חויימ סיי רנייב סעיי בי כל דבר (6 5) **שוייע** חויימ סיי

י"א אפי' לא הוציא מידו אם צוה להיורשים יש מצוה לקיים דברי המת

- (6) **ש"ד** שם סק"ד **⊲**
- (7) (optional) בית יוסף סיי רנייב דייה כתב הריטבייא →

אם יש מצוה כיבוד אב אף בלא השליש

ע פתחי תשובה סיי רנייב אות גי (8) ▶

צוואה שנעשה ע"פ עורך דין

י"א דמהני אף דאין כאן קנין מדין מצוה לקיים דברי המת

- (8) שויית אחיעזר חייד סיי סייו דייה ותמיד הייתי **שויית אחיעזר**
- שיטת הגרי"ש אלישיב שליט"א משפט שלמה ח"ג עמוד 144 (8) ▶

י"א דמהני

שו״ת אגרות משה אבהייע סיי קייד (9) **שו״ת אגרות משה**

Appendix - Instructions and Sample Will Addendum

⊗ ⊗ ⊗

דבחרווייםו איירי ופיין בחשובתי מיש פוד פוס) דלא פלם פל דפתו לסיום כלא אמה וכלה שמש ומות ימשם כל מלפכחו כשלמו וחף פים שחמר שמשייר לפלמו לח כח כלי זם חלח למפט חפילו לכניו הקסנים ושאר הנספלים לו פיט: יג אינ לשלם מס שלקח. דומס לזם כחב הכור כי"ד פו" רניג זיל בפל סכית ססולך ממקום למקום ונחכו לו מפות בדרך וחין לו מם יאכל מוחר לו ליקה מסגרקה ולכשינים לביתו ח"ל לשלם דכשפה שלקח

פים פני והיל כפני שהפשיר שאיל לשלם מה שלקח עכ"ל: 'נה א שמר מחנם שנחוב כו'. פי' שטר מחנות בריה וסה דמסיק וכחב בין שלח סים כו קנין חפ"ב דכל מחנת בריח כפי קנין כחן מיירי בכחבלו כספר סדי בתונילרלחתר מיחם כדי דבשמר כום קונין

א א (א) ז שמר [א] מתגה שכתוב בו שיקנה פלוני שרה פלונית לאחר מיתה בין שחיה כיים בשפר קנין בין שלא הית בו קנין כיון שכתוב בו זמן ובזמן הזה חי היה א) הזמן

תשובה

ו יא י [ינ] מתנת [י] בריא שכתב בה מהיום ולאחר מיתה דכרה (א) שער מתנה כו' פ' נחשו"

בתולקלאתר מיחם כרי דבסחר כזם קומן בשם לקיל וקמדל דאש"ב דכי טו שדי נתנים לך לאחר מיחם ולאי כל מם כתב כו זמן קנין סיי מב הפצים ברייני ביים שני בריים לאחר מיחם ולאין קנין סיי מב הפצים ברייני בריים וכבירות לאחר מיחם ואין קנין מיו מב הפצים ברייני בריים וכבירות לאחר מיחם דאליכ למם כתב כו זמן וכדמסיק בריביה היים שבי היים שני לאחר בו וספירות לאחר מיחם דאליכ למם כתב כו זמן וכדמסיק בריביה היים שבי היים שני לאחר בו וספירות לאחר מיחם דאליכ למם כתב כו זמן וכדמסיק בריביה היים שבי היים שבי היים שבי היים שבי היים שבי היים שני לאחר מיחם דאלים לאחר מיחם בתביים לאחר מיחם בריים לאחר מיחם הוא היים בריים ברי ומלטסמו

שפתי כהן קבו

באר הנולה

הימב היושב.

סארי כשונה לך לחתר מישם כו' דבשבר כזה קונים גם בברים וממים שמיו כשי קנים וקמיל וקמיל המרכי כשונה לך לחתר מישם כו' דבשבר כזה קונים גם בברים וממים שמיו כשי קנים וקמים ומתרב בכי שני ושברם לשכר מישה ולליב למה כמ' כו זמן הדבש בי מו מו המשבי המישה בי מו מו המשבי המישה בי מו מו במשבי המישה בי מו מו במשבי המישה בי מישה בי מו מו במשבי המישה בי מו מו במשבי המישה בי מישה בי מו מו במשבי שני מישה בי מישה בי

מתל פיח כרי שכ' דיימיקי כוי לה כשם כלום: [m] רחין כר. כתש'ל פיי רייה: [יו] לבה כר. כתים פחם הי:

רשמישה שיהיה מוסקר לכל דכמיב והשבישים משמשכה ונששמה יש לך נשושה שחרת זו הפקר זכיון דשייר פירי לשצשו שין זו נשישה נמודה . זהא דכתב כמור ושיש איים סיי רשיו דאם השטיל או השביר כהשמו לתנויש הספכה נגשל שיפוירנה קודם שבת ושכבה כשבת יפקירנה היינו מחום ההפנה שיפוידנה קודם שבת פיים חד הספר נשד ולפין אם שכת והשכירו לחודש לא מהני הספירו כיון דגוי משפמש בו בשאב או בשכירום לא שני שפקיר לבוף ואפשר לחלק רחיכא דשייר פירי לפוצו הוא דלא פוי תפקירו אבל השכירו שספלי יוכל למפקירו כישי ששך השכירות כיון דאין השכירות לפוצו אלא לשאל או לשוכר ואכפר ייש בזה : מבוב בסור חים שם כפרי רמיו כתב כפס הסמיב להסכיר בפכלמה ולהפקיר וכפס הרכ פרן להפקיר ליום השלם פים והם בשנירות הפירות למכרים ופים כיי שכמב דביום השבם מום מדם לד יזכה כיון

משכם מיש והם בשנירות השירות למנדים ומיש ביי במפר בריום השנה שות להם כיין מכם בדום מדם לדים לם יום כיין במשכם מיש והם לביים להם כיין במשכם מיש והם לביים במשלם או בכיוום יכול להפקיד עוד בס במשכם למלך הקשה ביין ולרבנן שיל במשיום ולמסר מישה גם וחומנים הם ומשפשם להם לה בשנה משכם למלך הקשה ביין ולרבנן שיל במשום ולמסר מישה גם והבנן ליהוי גם משום ספיקם דשומה שיש ולממיש כסר מיש מקים במשכו ביין במדו ביין המשבד מומוק משפיק ביין רבבד גופו קנוי לכפלים והות בשור ומעודו ומש מדיין עבדו הכיי כות ומקפן לכיי וכרי כרב משרים שית שיל שיל שיין קביל ומוהריים כות מיש מיין בבדו המי משבד השפק וגבי עבד משים מפישם מספק דמם מדיין בבד המות מה בל מיין בכדו ביין בבד המות המיין בבדו המיין בבדו המיין בבדו המיין בבדו המיין בבדו המיין בבדו המיין מבדו המיין בבדו המיין בבדו משל משלם בל מות משלם ומשלם ומשלם ומשלם ומשלם ומשלם להם משלם מות משלם במשלם ומשלם להם משלם מות משלם במשלם ומשלם להם משלם למים במשלם ומשלם להיום להיום להמות להמים להיום להמים להיום להמים להמים להמים להמים להיום להמים למים להמים להמ כמכון לסר הרוב איכה לפימר רכיון לחם ליכים רבוי פכו"ם לית ליה מקם דתשול והפתל ממקפו בכיל בנפי לי הוי פבוים לה לפימר כהה לין הולכין כמכון אחר הרוב דלה להפתר הלה להונים ממוקפו בכיל ור"כ הרכניים מפיק דכתונות פים והייני משום דרבים להדינות המשום להדינות המשום משום מברכני הדרבים המשום מברכני המשום להדינות המשום המש מנ"ם כמכר דחין לו חזקה כנד רכו דהוי כמו יד רכו ומנ"ם וכיון דמפסקה כמסיהם פניתה לה היי מקסו מזקה וחיב מוקמינן חותו במזקת מחריה קמה ורויק וממ"ם כסי רמ"ח סיק ני: אמנה קסיה לי מלי נפק? מינים כין מנחם לתורה בשיחרו ונהפקר. לממ"ם רס"י רים החומר גבי מקדם ממבסיו ולחמר לי פ"ם דחמרו דרכ מספקה ליה חי מנחה מי חורה ופנשיי מנחה חם לה לח שקום בשים לו מורה ממם כ" פ"ם דשמדו דרב משפחם ניה מי הנחה מי הודה ומכחביי פנחם כם כם שמור שדיבטים כו החד משם בשם בשם בשם בשם בשם בשם בשתר משבטיו מכל מקום כל מזר מון שלבים לם כן לרכנן כמי ויסברי בשנים וישרם היינו שלבים כיון שספה לם כל ו שלבו משבטיו מכל מקום כל שלם וחר שסרונו שמרור וכן השקירו הסקר וגבי שסרוד לפשר דהוי נפקם שינים כנקרע גם שמרור קודם שלפים ולא חזר דלרי מכלי מיו ושסרור מסגי ולרבנן דשבירא להו ספק שינים כנקרע גם שמרור קודם שלפים ולא חזר דלרי מכלי מיו ושסרור מסגי ולרבנן דשבירא להו ספק מדרם חדב כל שנקרע חוך שלמים לא מקני אלא דאנמי מיקשי מהספר וניים לפשים סרטבים נחסים המטר סיי מש"ו לפרם בסם דאמר רב תנאם גבי ממכשיו ולאסר שלשים דתנאם היינו אם שלשים ואם כן למיך מבלים למרכ בספר דסמד רכ מנמם בכי מככםיו ונמש כעים המנים הייכו שם שנמים חטו כן מדיך מבלים לינו יכול למזור ולרכנן דסכרי מזרם יוכל למזור פוך לי ולייכניסה דכיים לם מזור חוך לי לכל לבי פירום רביי קסט וחמרו עם כירופלמי לף בסקדם כן כל במוח מדיר לפירויו לנכסים כמדרים (דף כ"ם) במקדים למסר לי חינו יכול למזור וחב"ב רבמסירה להריוט וחמר משדן מרם זו וכח מקנים שלם למסר כי וקיימת במלר התקבל והזר חוך לי יכול לחזור אפייה תמירה דהקדם הוי כאלו פירש משכטיו ופים דשסיק זיל ותהם שפפיק דאומר סלק זו לנדקה לאחר לי דלא מלי הדר ביה דאמירה לנכוח כשפירה לכדיום מים יוליב כהקדם ביש מורי דכסי דניומה מזר מעם שחמר משכטיו ביון דחם חמר לחמר כי גרידה נמי חיבו צול לשור שטום דחמירה לגבום כי חבל דמת הרשביה הוכה בשם הריין דיכול לחזור מתקדים חחר כי מד לי מיש א"כ קמים א"כ קמול סך דירוסלתי ומת"ם כמיתן רב"ו סקילו. ואפבר לפרם סוונת הירובלתי לפת"ם הירובים פפייו מתפנס קרבנות והמוםי כשנמוט(רף טיא)דבסקדם אינו יכול למווד חוך כדי דיבוד ותסום רסשידם לנבות נשפירם לסדיום והמרכנו כזה כטי רנ"ם סקיב מ"ם איכ בחקדם כי אפר תמבסיו ולחמר

ריים. סט: [י] ברילו. פיי בשמבה קדם של משלמו כמסנת ברילו. כט: [יאן למטו. כמשונת הרשלה בי באקר כס כשוג דלפיי לל כיי לו לשם כשעם מסמנת כן דלל שלה של דעמו למיות כלל לשם וכלל שמם והול ישמם כל מללכםו כעלמו כו שלים. כט: [יב] שלקם. רוצם לה כוי כסור כיויר מי דריא זיל עמשיל שכחלך משקום למוסו נוסגו לו שעום כדוך וחיץ לו מים יליכל שוסר לו ליקס מן הלדקם ולכיינים כביטו ליל לכלס דנשמם שלקם מים כני וחיץ למעי שספטיר שליו למלס מים שלקם מכייל. מט: דנה [א] משונה. פיי שםר משמת בריל והם דשמיק בין שלל הים כו קנין כלן שירי דכסב לו בסקר

פתחי

מביא מניא וסיינו מני ריכת דיוכל דהיל קוכה לופן קלוכ וסופר ופוכה והורם וכן מרסם שם פדברי הרספיד וא שד למבר חובר מירט ליכוד מים לי ו

מהוחרה וממשם ירו רכו מכל נוספה נמס גם לימם כמו לכחב לכנו מסיום ולחסר מיחם דיוזם מסיום הסיקר וחליר לחתר פלמים ות"ם סהיים לקומים ונעלם ממנו דכרי הרסבים למירומיו נכק עי שלחו בהכים הירומלתי הנוי לי חף ברסבר כן כלו כחים של טיים הסדה בסקר וספירות לכעלים ות"ם וכיל הרסבים בסטובה מיי מקס"ב הוכם במיי רב"ו מקים ע"ם ונדחם מסם מרכר מסום רספקר במיי דומים הרסבים במסובה מיי מקס"ב הוכם בח"ב הדב

—הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה—

גופא דעובדא היכי הוה א"ל הכי והכי הוה

מעשה אמר ליה גברא דלא ידע מאי גיהו

מרזיחא שלח ליה לרב הונא הונא חבריו

מאי מרזיחא אבל דכתיב ™כה אמר ה' אל

תבא בית מרזח וגו': אמר ר' אבהו ¢מנין

לאבל "שמיסב בראש שנאמר ^מ אבחר דרכם

ואשב ראש ואשכון...כמלך בגדוד כאשר

אכלים ינחם ינחם אחרים משמע אמר רכ

נחמן בר יצחק ינחם לו כתיב מר זומרא אמר

מהכא יוסר מרזח סרוחים מר וזח נעשה שר

לסרוחים אמר רבא ? הלכתא ממקרקעי ולא

ממטלטלי יבין למזוני יבין לכתובה יבין

לפרנסה: מתני" המשליש מעות לבתו

והיא אומרת נאמן בעלי עלי יעשה השליש

מה שהושלש בידו דברי רבי מאיר רבי יוםי

אומר וכי אינה אלא שדה והיא רוצה למוכרה

הרי היא מכורה מעכשיו בד"א בגדולה אבל

בקטנה אין מעשה קטנה כלום: **גכו'** ת"ר

י המשליש מעות לחתנו ליקח מהן י שדה

לבתו והיא אומרת ינתנו לבעלי מן הנשואין

הרשות בידה מן האירוסין יעשה השליש מה

שהושלש בידו דברי רבי מאיר רבי יוסי

אומר הגדולה? בין מן הנשואין ובין מן

םמ:

עין משפט נר מצוה

מג א מיי פייוג מהלי הכל הלי ג סמג עשין מד"ס ב טוש"ע י"ד סימן שטו סעיף מ: מד ב מיי' פט"ז מהלי אשות הלכה ו סמג

עשין מח טוש"ע סימן קיג סעיף 1: מה ג מיי וסמג טוש"ע אה"ע סימן ק מעיף א:

מו דמיי פייכשם הלי ה סמג שם טוש"ע אַה"ע סי קוג סעיף כ: מו הוומיי שם הלכה יד וסמג שם פוש"ע אה"ע סימן נד וטוש"ע מ"מ סימן רנג סעיף ג: מה ח (מיי' פי"ג מהג'י זכיה הלי ון טוש"ע ה"מ סימן רנג סעיף יו [וסר רמת סעיף כ]:

תוכפות רי"ד

כעייח דידה אלמא בעייח ראחי הויא: א"ר הל" ממקרקע ולא ממטלטלי בין למזוני בין לפרנסה. ובתוספר המורה (כתב) וה״מ היכא דלא אמדיניי ולא ידער ביה אי ידיו רפות או לא אבל היכא ראמדיניי קייל כשמואל דאמר בפרק גערה (דף ג עיב) לפרנסה שמין באב בין במקרקע בין במטלטלי שמואל אסילו במטלטלי אמרה למילתי כרמוכח לעיל בחיטי דעליה. וראיתי בתשובות הגאונים דתקנו במתיבתא בימי מר רב הונא גאון הלוי בר מר רב יצחק למיגבי ב״ח וסתובת אשה אפילו ממטלטלי דיתמי ואע"ג דמטלטלי דידהו לא משתעבדו לביח. וכתבו רבוואתה דדוקא מזוני דאינון תנאי ב״ר גבי ממטלטלי כיון רשמין בתקנתא דבתראי אבל חייב דאינו מרנסה כדקיימו קיימו ולא גביא אלא מקרקעי, ואינו נ״ל דאטו תקנתא דבתראי מילי תיקון בין לכחובה בין לביח והיה לפתנסה רכל גוביינא גבי אפילו ממטלטלי ואדרבה פרנסה כיון דשמין באב א״ל דניחא ליה התתפרנס אפילו ממטלטלי דיריה ותו דאמרן לעיל דבת בעייה הוה ואייכ לייש חוב רידה מכל חוב דעלמא וכי היכי דכל חוב דעלמא אפילר ממטלטלי ריתמי בהאי תקנה ה"נ הבת ול"ש: **כיתני"** המשליש מעות לבתו והיא אומרת נאמן בעלי עלי יעשה שליש מה שהושלש בידו דברי ר"מ א"ר יוסי וכי אינה למוכרה ה"ה מבורה מעכשיו בד״א בגדולה אבל בקטנה אין מעשה קטנה כלום. מיי מסר מעות ביד שליש לצורך בתו שיקנה לה שדה בהן והיא אומרת נאמן עלי מנכסיו ונכסי דידיה נינהו הלכך לא לייחינן ליה לחוברו מן הלדקה כדי להעשיר את בניו אבל הכא נכסי לאו דיחמי נינהו כי אם לפי צוואחו: בעלי שהוא יקנה לי מעות בידו יעשה שליש

אכור רב נחמן ינחם כתיב. ואע"ג דקרינן ינחס מ"מ דרשינן הכי מדלא כחיב מנחם דליכא למיטעי וכחיב ינחם דאיכא למיקרי ינחם אע"ג דלא קריט הכי איכא למדרש שהמתנחם מושיבין בראש לנחמו ופירוש הקונטרס דחוק: אמר רבא הדכתא בו". לעיל (דף מ.) פירשנו דבוה"ז כולהו ממטלטלי:

המשליש מעות לבתו. פירש בקונט׳ והיא אומרת נאמן עלי לאחר שנשאת לא דק דבגמי מסקינן דליכא בין ר"מ ובין ר' יוסי אלא גדולה מן האירוסין: ובי אינה אלא שדה. ור"מ סבר דאינה יכולה למוכרו: איליכוא קשנה מן הנשואין איכא בינייהו. פירום לף קטנה מן הנשואין אבל הא ודאי דגדולה מן האירוסין נמי איכא פינייהו דלר"מ יעשה שליש מה שהושלש בידו ולר' יוסי הרשות פידה כדתנן במתני': קמנה דלאו כת זכיני היא. וליכם למימר דסיפה אינטריך לקטנה תן הנשואין דאפילו תן הנשואין לא תמכור דאם כן הוה ליה למיתני בהדים אבל קטנה אפילו מן הנשואין לא חמכור אבל לר"מ דמוקמא למחני בחסורי מיחסרא אתי שפיר דקאי אבר"א כו' דמדבר בהדיא בנשואין:

מני ר' מאיר היא דאמר מצוה לקיים דברי המת. אכל לרבי יוסי לית ליה ותימה אי לית ליה למה ליה למימר לא יהא אלא שדה ולמיתלי טעמא בהאי תיפוק ליה משום דלית ליה מנוה לקיים דברי המת ושמא לדבריו דרבי מאיר קאמר:

האירוסין הרשות בידה קשנה בין מן הנשואין בין מן האירוסין יעשה השליש מה שהושלש בידו מאי בינייהו אילימא קטנה מן הנשואין איכא בינייהו דרבי מאיר סבר הרשות בידה ואתא רבי יוםי למימר אפילו מן הנשואין נמי גדולה אין קמנה לא אימא סיפא אבל בקמנה אין מעשה קמנה כלום הא מאן קתני לה אילימא רבי יוסי הא מרישא שמעת מינה דאמר רבי יוסי וכי אינה אלא שדה והיא רוצה למוכרה הרי היא מכורה מעכשיו גדולה דבת זביני אין קטנה דלאו בת זביני היא לא אלא רכי מאיר היא וחסורי מיחסרא והכי קתני יעשה השליש מה שהושלש בידו ^הבמה דברים אמורים מן האירוסין אבל מן הגשואין הרשות בידה יבמה דברים אמורים בגדולה אבל בקמנה אין מעשה קטנה כלום אלא גדולה מן האירוסין איכא בינייהו איתמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי רבא אמר רב נחמן יהלכה כרבי מאיר: י אילפא תלאיז נפשיה באיסקריא דמכותא אמריז איכא דאתי דאמריז לי מילתא דבי רבי חייא ורבי אושעיא ולא פשימנא ליה ממתניתין נפילנא מאסקריא ומבענא אתא ההוא סבא תנא ליה 🌣 האומר תנו שקל לבני ו בשבת וראוין ליתן להם סלע נותנין להם סלע ואם אמר אל תתנו להם אלא שקל איז

נותנין להם אלא שקל "ואם אמר אם מתו יירשו אחרים תחתיהם בין שאמר תנו בין שאמר אל תתנו אין נותנים להם אלא שקל אמר ליה הא מני רבי חייא ורבי אושעיא [בתוספתא שלהן אמינא להן סמך במשנסנו של הש"ס שסדר רבי ולהכי נקט רבי חייא ורבי אושעיא^{שו}] לפי שהן עיקר כדאמרי׳ בעלמא" כל מחניחא דלא מיחניא כי ר׳ חייא ור׳ אושעיא לא חוחבי מינה בבי מדרשא: תגא דיה. שנה לפניו ברייחא זו ושאלו למציא לה סמך במשנה שסדר רבי: שקף. חלי סלע: זראוין. שאיטן וזונין בפסות: גותנים דהם סדע. דאי הוה ידע שיתייקרו המזוטות וילטרכו לסלע לא הוה אתר: אד תתנו. הרי מיחה בידם ולא עשאן יורשים אלא בענין זה: אם מתו. בלא בנים: אין גותגין דהן אדא שקף. שאין לנו להפסיד את הבאים אחריהם והואיל ועשה את האחרים יורשים אחריהם ודאי דווקא שקל קאמר כדי שתפול ירושה אחריהם לאותן אחרים: הא מני. היכא דאמר להו אל מתנו להם אלא שקל אין נותנין להם אלא שקל ואע"ג דסוף סוף כולהו נכסי דידהו נינהו לא יהבינן להי בקוטנן אלא שקל בשבת והמותר יזונו מן הלדקה וליכא לאקשויי עלה הא דאמר בפ' נערה " לא כל כמיניה שיעשיר את בניו ויפיל עלמו על הלבור דהחם הוא דאמר אל מקברוהו

> שמצוה לקיים דברי המת ולקמן נפרש רבעודה ארוסה קאמר רימ אבל בנשואה מודה. א"ר יוסי וכי אינה אלא שדה. מה תועלת יש לקיים דברי המת אפילו אם יקנה לה השליש שדה והיא רוצה למוכרה ולחת המעות לבעלה מי יוכל לעכב עיי והלכך גם במעות גמי שומעים לה ונותגים אותם לבעלה כיון שהיא רוצה ודוקא לגדולה שומעים אבל אם היא קטנה אין מעטה קטנה כלום אלא יעשה שליש מה שהושלש בירו: ת"ר המשליש מעות לחתנו ליקח בהן שדה לבתו והיא אומרת ינתנו לבעלי מן הנשואין הרשות בידה מן האירוסין יעשה שליש מה שהושלש בידו. ואסיקנא דבקטנה כיע לא פליגי ראפילו מן הנשואין יעשה שליש מה שהושלש בידו ובגדולה מן הנשואין נמי כיע לא פליגי דהרשות בידה כי פליגי בגדולה מן האירוסין דר״מ סבר יעשה שליש וכר ור״י סבר הרשות בידה: **איתמר** ר״י א״ש הלכה כר״י ורבא ארינ הלכה כר"ם. וקי"ל כר"ג בדיני ותו דאמרינן לקמן בהל' והא קי"ל כר"מ דאמר מצוה לקיים רבו" המת: **תניא האומר** תנו לבני שקל בשבת והן ראויין לתת להן סלע נותנים להם סלע. פ" דלאו דוקא קאמר אלא לוודינהו שיכלכלו דבריהם במשפט, ושקל הוא תצי סלע תרגומא בקע הקלא ותרגומא שקל סלעא: ואם אמר אל תתנו להן אלא שקל אין

גופא דעובדא. מחלת הדכרים מה לשון שלחת לו: ינחם כתיב. אין לך לומר פחח בשום אות אא"כ אל"ף או ה׳ סמוכין לו או ע"פ הנקודה שתחתיה והיא באה במקום אות כאילו כתוב ינאחם וכיון שלא כתיב כאן אל"ף על כרחך ע"פ מסורת הכחב אחה קורא ינחם וזהו המנוחם עלמו כלומר כאבל המתנחסים: מד וזח.

מי שנפשו מרה ודעתו זחה ומעותקה

הלכך שומעין לה: בד"א. בגמרא

מפרש מאן קחני לה: בד"א. ששומעין

לה: בכז' מן הנשואין הרשות בידה.

שחף החב לח עלה בדעתו למוסרם

ביד שליש אלא עד שתנשא דמשנשאת

הבעל זכאי לאכול פירות: מאי בינייהו.

בהי פליגי בגדולה או בקטנה: דר"מ

סבר הרשות בידה. דהאי לקאמר ר"מ

מן הנשוחין הרשות פידה אפי׳ בקטנה

נמי אמר: אימא סיפא. דמתני':

הא מרישא שמעינן מינה. דלה ה"ר

יוסי שומעין לה אלא בגדולה מדקא

מייתי טעמא למילתיה וכי אינה אלא

שדה והיא רוצה למוכרה אלמא בגדולה

הראויה למכור שדות קאמר: אדא ר"ם.

וע"כ כי אמר בברייתא נמי מן

הנשוחין הרשות בידה בגדולה אמר

ולה בקטנה: אלא גדולה מן האירוסין

איכא בינייהו. דקממר כ' ממיר מן

האירוסין יעשה שליש שלישותו ואפילו

סיא גדולה וקא א"ל רפי יוסי כיון

דגדולה היא שומעין לה: הדבה כר"ם.

טעמא משום דמלוה לקיים דברי

סמת: אילפא. שם חכם: תלא

נפשיה. גופה דעובדה במס' תענית

משום דאותבוהו לרבי יוחנן ברישא

כשהלך אילפא בסחורה כי אחא אמרו

ליה אי הוה יתיב מר וגרים לא מר

הוה מליך אזל תלא נפשיה באיסקריא

דמכותה בכלונסות הרזים שתולים בה

וילון הספינה: מכותא. וילון: אמר

כל מאן דאתי כר. כלומר אע"פ

שהלכתי בסחורה" לא שכחתי חלמודי

ויש בידי לתקן כל הברייתות שסידרו

מעליו: נעשה שר לכרוחים. לגדולים הכאים לנחמו: מתני' המשליש תורה אור השלם מעות לבתו. מסר מעות כיד שליש א) כַּי כֹה אָטַר יַיִּ אַל הָבוֹא בַּית מַרְזָהַ וָאַל ללורך בתו לקנות שדה או גדוניא מַלַד לְסָפוֹד וָאַל מָנֹד לכשתנשה: והיא אומרת. להחר להם כי אספתי את שנשחת: נאמן בעדי עדי. שלח שלומי מאת העם הנה יעכבם לעצמו תנם לו והוא יקנה לי נַאָם יַיָּ אָת הַּחָסֶד וָאָת הרחמים: (ייניה פג ה) שדה כשארלה: יעשה שליש כר. ב) אָכָרַר דַּרָכָּם וְאַשָׁב (בּ יקנה השדה ואין שומעין לה דמלוה ראש ואשכון בְּטָלָדְ לקיים דברי המת: וכי אינה אלא שדה. בגדוד כאשר אכלים וכי מה תועלת לו לקנות אפילו אין ינחם: [איכ פג, פר] כאן מעות אלא כבר נקנה השדה ג) לָבַן עַתָּה יִנְלוּ בְּרֹאשׁ והיא רולה למוכרה הרי היא מכורה

גלים

מסורת הש"ם

עם הוספות

א) מייק כח:, כ) לעיל נא.,

ג) [מיספתה פ"ו ע"ם],

כא. כ"ב קכט. (חוספחא

פ"ו], ו) תענית כא., ז) [סולין קמה.], ס) לעיל

הנהות וציונים

סְרוֹחִים: (עמש ו, וּ)

וַפָּר מִרְיַח

ל] גיי ריטכיא ינוחם.תוסי שאנץ יינחם: שאנץ בן ראשונים [3 בהן: גן צ"ל גרולה (יעב״ץ, וכ״ה בדפר״י): 7] (ברש״י גיטין לכ ע״כ ה החלי פירש נשען גם בפסחים סח ע"ב ד"ה ותלי פירש נשען] (גליון): 5] בדי וניציא רפ״ו וככת״י נוסף אר: ראמר ון הפנייר ז] ברוב הכת"י לבניי, וכמו בתענית: **ס**] ער שמ"ק שינויים מכת"י מדוייקים: מ] נ"י כ"י

ליקוםי רש"י

בית מרוח. מעמה כספרי נפרסת מית פעור ראיתי חזרו לעשות להם מרוימין מכל רטתיט סירשו מרזה אכל נירמיה שו, הן, אבחר דרכם. כל דרכיהם ועלתם אני הייתי כותר להם שהיו שוחלים לי חיזה דרך נלך ומה נעשה. ואשב ראש. אם היו מקומים אני הייתי מתב בראש סמקונים (איוב כט, כה). ינחם אחרים משמע. שמנחמין יושפין כראש. [מריק כח:]. ושר שרוח ויכטלון פרוחום. משתחים המגודלים ונסי מרוחות לשון מכומ משתחית בסיפרי מפרשת מצאמי ומורו לעשות להם מרוחים והיו קוראים להם ומוכלים ועמוס ו סרוחים. לשון רמים ולא מממלמלי. מה תפסק, ರದಿರದ מפקיען מינה דפסקיען הלכחה כפרק מציהת החשה (לעיל דף מציהת החשה ולה מסקינן מינה סט:) ממקרקעי ולא ממטלטלי הואיל והפסה הפסה (לקמן צר.). בין לפרנסה, ולף על גנ

לגבות כתובה אפרי ממטלטלי גובים גם מווני אפרי ממטלטלי דהא קיי"ל (כתובים דף נד:) תנאי כתובה ככתובה דמי הני נכנח כחוכה הפיי ממטנטפני נודם גם מוזים ספיי ממטנטני דהם קייינ (כחיסת דף דד) הנהי כחוכה כמכונה דמי הני מילי ככחוכה ומוזי אל הסרנסה אינה מתנאי כחובה הלכך כמקומה שמדת וממקרקעי גילו אלא ממטלטלי וישבים בייב מה). לסרנסה לדוילת לפעיל הה). כל לשון פרנסה לשון עשיית לרכיה הוא קודחייר כלט"ח כמו לפרנסה שמין מאב (כתוטת דף סת.) וכמו מוליאין לפרנסה ואין מוליאין למווטת (שם דף סנו.) נישין ההן. והיא אופרת. כשהיא ארוסה ורשיי מספר ישן בשיממיקן. ת"א. נשטן (שמחים מהו). ת"א נפשירה באיסקריא. כלונס ען ארוך מקוע כלב הספינה יום בשמה עליה מכסה יונ"ין לענ"ג איבא דאתי ובר. כלומה אף על גב דעמיי עיסקא גריסול אל טפי מנייה. דבי רבי שמניתן עליה מכסה יונ"ין לענ"ג איבא דאתי ובר. כלומה אף על גב דעמיי עיסקא גריסול אלו טפי מנייה. דבי רבי חדיא גרבי אושעיא. דהו מסדרי מהומאל על פי רפני הקדום שהיה רכם. ולא פשימנא ליה מבתביתין, השכמה משנה כיומיה דההיא ברייחל. תנא ליה. שנה לפניו כלומה פעל מיניה. האומר תנו שקל לבני. מי שמח והנים ממוט כד ליש נאמן ואמר הני שקל הלי פלע לבניי להתלחה נשטיש ומעיה כא.). כעון שכיב מתע לוי נמי בריא וכנון שהלך למדינה

כדמוכח שילהי פ"ק דגיטין (דף טו.) דאמרינן רב אסיבן מוקי

וכמסורין דמו ל ואומר ר"ת דלא אמרי

מצוה לקיים דברי המת אלא כשהושלש

בחיי מקבל אכל דברי שכיב מרע

בכל ענין כמסורין דמו^{ים}: אבל יש

שם אפומרופום אין מקחן מקח. פי׳

ר"ח דוקה מכר הבל מתנתן מתנה

דלענין מתנה אין סברא לחלק בין יש

שם אפוטרופום לאין שם:

הדרן עלך מציאת האשה

המדיר את אשתו מליהנות לו.

הנאת תשמישו נאסר עליה דהא

ויתן כתובה לכ"ש בשתי שבתות ולכ"ה

שבת אחת⁰ ועוד כי מוקי לה בגמרא

בהדירה כשהיא ארוסה דאכתי לא

משועבד לה אם כן מתשמיש נמי חל

לב"ש ומפרש ר"ת דליהנות לו לא

משמע אלא הנאת מזונות:

ירציא ויתן כתובה. נראה לר"י דבכל

היינו שכופין אותו דכיון דשלא כדין

עביד כופין אותו להוליא כדאשכחן

בהחולך (יכמות דף לע.) דתנן לא רצו

מוזרין אלל גדול ומפרש בגמרא חוזרין

אלל גדול למיכפייה הואיל ועליה מצוה

רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוליא

ויתן כתוכה ומסיק עד שכופין אותו

להוציא יכפוהו לזון משמע דלשון

הנך דקתני במתני יוליא

פירש בקונטרס דחין

מסורת הש"ם

ל) [גיטין יל: טו. מ.], ב) שם נען, סה, כ"ב קנה:, ג) [לפיל סא:], ד) [לקמן צא רעיא, ו) [לס], ז) עי תוס׳ לעיל נט: דיה קונמות, ס) לעיל נע. סו. ימנות לג. קרושין סג. נדרים פה, ט) גיטין גט. עריים, י) ביב ענו., מ) (וע"ע כתום' גיעין יג. ד"ה והא וחוסף ב"כ קמע. ד"ה דהחו. כ) לעיל סא .. ם) לקמן עו., ע) סג., ייבמות פיט הייר וגיטיו ל) גיטין פח:, ק) צייצ תוס' יבמות סד. ד"ה יוציא (האי), ל) עא עיא.

הגהות הב"ח

(מ) תופ' ד"ה הכא וכר. יחמר הנאת :משמישך:

הגהות וציונים

מן צייל ובכהגת וכן לחלן וברש"י (דפר"י), רע" פחמ"ש: כ] צ"ל לשיעבודה אמרי מתוך (מצור דבש): ג] (צ"ל רב יוסף: (גליון): ל] מכאן ואילך הם דברי התוסי ולא דברי ריי (חכמת מנוח): 5] מהריים מייו (גליון) וכן מהרש"ל: 1] "מ"מ" ליתא בדפר":

ליקוטי רש"י מחסכת כתוכות במחניתין דברי המת דאי לאי מצוה מן הדין טחנין להן כל הרארי להן שהרי כל הממון שלהן הוא ואין ט לאומן אחרים כלים אלא ים להן ואם לאו לא ישלו ומחוך שרולין אני לקיים שיכשו מסרים מתחיהם אנו מקמצין את הממון כדי שיהה שם מותר (הענית כא.). הפעומות. תגן נהניחקין (לעיל דף נט.) דמקמן מקם נמטלטלין ופרטיי ככר שית ככר תמני נגישין סה.). פליהנות לו עד ל' יום. קונס את נסנית לי עד ל' יום ולא הדירה מסנחת תקמים דסח חייל משום דמשועכד לה וגכי מווטת נמי מוקמיק ליה לקמן (דף ע:) באומר לה לאי מעשה ידיך מעשה ידיך נה מהי מפשם ידין למזיטומין ופרנס משום דלא ספקא ואית דמוקמא כגון שהיא מן הגמליי אי מן הספנים שאין לסיפו כשכיל חשמיש ולחו מילחה סים דהם מוקמה לקמן אכולסו קחני מחנרי לענין מדיר שטע אחת ולעיל סאון. קונם שאיני עושה לפיך. מס שאני ששה יהיה קונם לפיך יהי עליך כהקדש מליהטח לו (לעיל נט.). אשה שאמרה מלאכה שאני עישה יהא מתעלה לה מזיטים ומעה כסף עסקיט כסתמייהו דנשי ומשום הכי א"ל דכיון דמשעכדה ליה למעשה ידיה לא מניא לאפקועי מיניה ורשיי ק משיטמיק לעיל נט.). נדר זה שאין כה כח להקדישו לפי שהוא שלו ולעיל שם]. דמשעכדה ליה

סיישינו דאי מעדסה נמי

רבי מאיר. דמתני היא דאמר יעשה שליש מה שהושלש בידו: מינה הא קיימא לן מצוה לקיים דברי המת. אפי׳ בבריא קיימא לן הכי מב א מיי פייא מהלי ניחא דיה. שיתנו להן כל לורכן: דורוזינהו. שיחזרו אחר מזונותיהן ושלא יהו רעבתנין: הפעושות. חינוקות כני תשע ושמונה כדאמרי׳ לה בכריא והא קיימא לן מלוה לקיים דברי המת יש מקשין כיון דמצוה בהנחקין ^ש: בממדמדי. דווקא אבל במקרקעי לא עד שימיאו שתי לקיים דברי המת אם כן מאי אהמי הא דדברי שכיב מרע ככתובים

שערות או עד שיהא כן עשרים": אפומרופום. שמינהו אבי יתומים או ב"ל: מדקתני. ממתני': שאני הכא דאיכא שליש. שנשתלש לכך ופירשו לו מה יעשה נהן אבל אפוטרופום אינו אלא לעשות צורכי יתומים לכל הלריך והרי אם מכרו אלו הפעוטות אין זה שינוי מנות המת שאף האפוטרופום ימכור לנורך מזונותיהם: אם כן. דשליש דווקה וטעמה לפי שפירשו לו לקנות שדה ליתני יעשה שליש כו': דאפילו בעלמא. נמקום אפוטרופוס דדמי קנת לשליש:

הדרן עלך מציאת האשה

המדיר את אשתו מליהנות לו. אין הנאת תשמישו נאסר עליה דהא משועבד לה הלכך בשמיל משמיש אין לנו לכופו להוליא וליתו כתובה והנאת מזונות בנמרא פריך והה משועבד לה: יעמיד פרנם. שליח שיפרנסנה: בישראל. אם ישראל הוא שיכול להסזיר את גרושתו: ובכהן. שאם יגרשנה לא יוכל להחזירה ושמא סופו יתחרט יהבו ליה רבנן זימנא טפי: אחד מכל הפירות. קונס פרי פלוני עלי והוא קיים לה: שדא תתקשם באחד מכל המינין. קונס כושם פלוני עלי והוא קיים לה: בעניות שלא נתן קצבה. כחשה עניה חם לח נתן קלבה לדבר עד מתי אסרו עליה הוא דיוליא ויתן כתובה אבל אם נתן קלבה תמתין עד אותו זמן ובנמרא^ם מפרש עד כמה היא קלבתה: ובעשירות. שרגילות לכך: עד שלשים יום. חס לא הדירה יותר אין כופין להוליא:

בבי וכיון דמשועבד לה. למזונות:

רבי מאיר היא דאמר יי מצוה לקיים דברי המת אמר רב חסדא אמר מר עוקבא "הלכתא בין שאמר תנו ובין שאמר אל תתנו נותנין להם כל צורכם הא קיימא לן הלכה כרבי מאיר ראמר מצוה לקיים דברי המת ה"מַ במילי. אחרניתא אכל בהא מינה ניחא ליה והא דאמר הכי לזרוזינהו הוא דאתא ∘תנן התם בהפעומות מקחן מקח וממכרן מכר במטלטלים אמר רפרם לא שנו יאלא שאין שם אפוטרופוס אבל יש שם אפוטרופוס אין מקחן מקח ואין ממכרן מכר ממאי מדקתני אין מעשה קמנה כלום ודלמא היכא דאיכא שליש שאני א"כ ליתני אבל בקטנה יעשה שליש מה שהושלש בידו מאי אין מעשה קמנה כלום שמע מינה אפילו בעלמא:

הדרן עלך מציאת האשה

מבדיר יאת אשתו מליהנות לו עד ל׳ יום יעמיד פרנם יתר מיכן יוציא ויתן כתובה 🤊 רבי יהודה אומר בישראל חדש אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה בכהן שנים יקיים ושלשה יוציא ויתן כתובה המריר את אשתו שלא תמעום אחד מכל הפירות יוציא ויתן כתובה יור' יהודה אומר בישראל יום אחד יקיים שנים יוציא ויתן כתובה ובכהן שנים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה המדיר את אשתו שלא תתקשם באחד מכל המינין יוציא ויתן כתובה ר' יוסי אומר בעניות שלא נתן קצבה ובעשירות שלשים יום: **גבו**' הוכיון רמשועבר לה היכי מצי מדיר לה" כל כמיניה דמפקע לה לשיעבודה והתגן ∘ קונם שאיני עושה לפיך אינו צריך להפר אלמא כיון דמשעבדא ליה לאו כל כמינה

דמפקע ליה לשיעבוריה הכא גמי כיון דמשועבד לה לאו כל כמיניה דמפקע לה לשיעבודה אלאי? מתוך שיכול לומר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך

יולים שכופין אותו להוליא וליכא למימר דכפייה דהתם במילי ולא בשוטי הדא דבדברים לא יוסר עבד[©] ועוד מדפריך לעיל[©] למ"ד מורדת ממלאכה והאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוליא ויתן כחובה ומאי קושים דלמה מתניתין דמוסיפין על כתובתה כשלה רלה להוליה אבל אם כופין בשוטי אתי שפיר וא"ת א"כ אמחי לא תני להו בהדי הכך שכופין להוציא (לקמן דף ש.) וי"ל דלא חני במחני אלא כגון מוכה שחין ובעל פוליפוס דאתיין ממילא אבל הנך דאתיא כפייה דידהו ע"י פשיעת הבעל לא קחני ומקמץ ומלרף ובורסי דקחני אפילו נעשו אחר שנשאו ניחא שאינם מחכוונים להקניט ולנער האשה ^{דו}ועוד יש להביא ראיה דיוליא משמע כפיים מדאמר בסוף הכא על יבמתו (יכמום דף סה: ושם) עובדה הוה בכי כנישתה בקיסרי קמיה דר' יוחנן ואמר יוליא ויתן כחובה ומשמע התם דכייפיט ליה וחימה אמאי לא חשיב לה לההיא דבאה מחמח טענה בהדי הנך שכופין להוליא דהתם אינו פושע בה דמה הוא יכול לעשות שהוא עקר וי"ל משום דקתני סיפא בין שהיו עד שלא נשאו בין משנשאו ולא שייך לומר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל ורובייהו מיתרצי בהאי שינויא ורבינו תננאל הביא מירושלמי® דכל הנך יוציא דמתניתין אין כופין והכי איתא התם אמר שמואל אין מעשין אלא לפסולות אמר רבי שמואל תנינא המדיר את אשתו מליהנות כו' שמענו שמוליא שמענו שכופין ופסק ר"ה משם ש"מ שאין כופין אלא היכא שמפרש בהדיא כופין אבל היכא דאמור רבנן יוציא אומרים לו כבר חייבוך חכמים להוציא ואם לא חוציא מותר לקרותך עבריינא אבל לכפותו לא ולקמן גבי האומר איני זן ואיני מפרנס לר"ח גרסינן בהדיא כופין אותו ויוליא ויתן כתובה וההיא דהחולך דחוזרין אלל גדול למיכפייה לכנוס או לפטור היינו לפי שמונע ממנה כל ענייני אישוח בין חשמיש המטה בין מזוטוח אבל משום תשמים המטה לחודיה או משום מזונות לא וההיא דסוף הבא על יכמתו התם משמע דלכפותו אמר דכשבא מעשה לפניו לוה להם להוציא ויותר נראה דכופין בכל הני כדפירש ר"י אלא דירושלתי קסבר ששייך כפייה בתילי אבל לדידן דקיימא לן דבדברים לא יוסר עבד ע"כ איירי בשוטי כיון דלשון יוליא משמע כפייה היכא דעושה לה עולה ומיהו אין לכוף שום אדם לגרש ולעשות

מעשה עד שנמצא ראיה ברורה דהא אמרינן? דגט מעושה בישראל שלא כדין פסול ואין להחיר אשת איש מספקף: הכא גפי כיון דמשועבד לה כר. ואם מאמר ולוקי כגון דמלינהו למזוטתיה במשמיש המטה דאמר יאסר (ה) משמישך עלי אם אזוכך וי"ל דא"כ (אפי^{יש)}) שמואל דאמר לקמן^{ים} אפילו בסחם ימחין שמא ימצא פחח לנדרו מ"מ" לא הוה ליה למימר יחר מיכן יוציא ויסן כחובה אלא לאחר שלשים חהנה וחאסר לבית הלל שבת אחת ולבית שמאי שתי שבתות וכהאי גוונא פריך לקמן 🌣 אמאי דמשני כגון דתלינהו לקישוטיה בחשמיש המטה וליכא נמי למימר כגון דאמר יאסר הנאת תשמישך עלי מעכשיו אם תהנה ממני דאו אסורה ליהנות דהא לרב יהודה דאמר בפרק שני דנדרים (דף ד:) קונם עיני גשינה היום אם אישן למחר שלא יישן היום פן יישן למחר הכא נמי אסור לשמש שמא חהנה דבחנאי לא מיזדהר איניש כדמפרש החם ואפילו לרב נחמן דאמר החם מיזדהר הכא מודה דאשה לא מיזדהרא כיון שלא נדרה ובחוספות ה"ר יוסף שפירש לפני רבינו שמואל מנוחתו כבוד פירש דלקמן דווקא מוקי דתלינהו לקישוטיה בתשמיש המטה דקתני המדיר אשתו שלא תתקשט ולא קתני המדיר מקישוט משמע שפיר שמדירה מחשמיש מפני שלא תתקשט אבל הכא דקתני המדיר מליהנות משמע שמהנאה ממש מדירה:

ביע אי משפט היה למעשה ידיה לה מליה נדרה ויבמות צגן. אין כעלה לריך להפר שאין ואינו לפנינו לכושו או אם איש אלם שאינו שומע לדברי חכמים מוסיסים לה על כתוכתה גיד בשבת כל ימי כתוב לכל למל היה לינו בשבת כל ימי כתוב בשבת כל ימי כתוב בשבת כל להפקועי לכעל מה דוכי ליה לחמנה (נדרים כת.). בדאמריען בש אעים, אבל זה אינו מודד (כגון) [ביון] שזן עיי שינם דלה כל כמינה להפקועי לכעל מה דוכי ליה לחמנה (נדרים כת.).

אינו מורד שכעבור נדרו הוא עושה ומחזר למצוא מתח לנדרו הלכך נותנים לו שבת אי זמן אם הוא מורד מתשמיש כלא נדר יוציא ויתו כתובה מיד ואם בח בעוד שנמלכי בו לפייסו מוסיפיו לה ג' דינורים בשבת. ואי קשיא והא כשהדירה שלא תונה ממנו נאסר בתשמיש המטה ולא ניתן לו אלא שבת אי כרתנן במדיר את אשתו מתשמיש המטה, פי המורה שאין תנאת התשמיש נאסר עליה בנדר זה דהא משועבד לה, ואינו ניל דהא לקפון בנמרא בעי לאוקמי בנדר והיא ארוסה דחייל נדרא האומרים בכלל: ופקשה וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה כל כמיניה האכח תקשה בכלל: ופקשה וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה כל כמיניה השק שלפה על תום" רי"ד (6) נוסס דניול ככר וי פור ככר מי פו ככר משע ככר ששר ככר משע ככר שבר כל מד וסד וסד. כי נוסס דניול פיי זה ממדיר פיש מורד שהמורד היש כפומר פיי ון וכר.

–הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה–

תלמוד בבלי <עוז והדר> - יו כתובות תלמוד בבלי עמוד מס: 150 הודפס ע"י אוצר החכמה

עין משפמ נר מצוה זכיה הלכה כג סמג רנג ספיף יו [וכרב אלפס

ב מייי פכ"ט מסלסמ מכירה הלכה ו סמג עשין פה טוש"ע ה"מ סר רלה ספיף א: מתחלה לכך אי נמי דווקא במת נותן נא ב מיי שם הלסה ו מוש"ע שם פעיף כ: א ד ה מיי פייע מחלי אישת הלכה כג כד (ופ"ה) [ופי"ב] מהלכות נדרים הלכה י סמג לארן רמב טוש"ע אה"ע סימן עב וטוש"ע י"ד סי' רלה :סעיף כ:

תוספות רי"ד

א"רוחו אמר מ"ע הלי אל תתנו נותנים להן כל צורכן והא קריל כרים דאמר מצוה לקיים משתעבד לה משמע מתוך פירושו שיש בלשון זה איסור הנאת תשמיש וקשה דברי המת ה״מ במילי אחריניתא אכל כהא ניתא דפריך בגמ' וכיון דמשתעבד לה היכי ליה (פי׳ דמשום כדי חייו) והאי דאמר הכי מצי מדיר לה והחנן קונם שאני עושה לפיך כו' מגופא דמתני הו"מ למיפרך התם הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר כמטלטלי: פי ומשום דלא מני אסר עליה תשמיש משום דמשועבד לה דאם היה נאסר יוליא כדי חייו אבל במקרקעי לא עד שיהא גדול ופכח ובפי הניוקין מפרש כבר ר כבר ד' ל) כבר חמני כבר תשע כבר עשרה כל חד וחד לפום חורפי: אמר רפרם ל"ש אלא שאין שם אפוטרופוס אבל הנדר וליתני במתני' יוליא ויתן כתובה בשבת אחת לב"ה או בשתי שבתות יש שם אפוטרופוס אין מקחו מקח ואין ממכרו שמינהו ב"ד או אבי תומים אין מעשהו כלום זולתו: מכאי מדקתני אין מעשה קטנה כלום. פר אלמא היכא דאיכא שליש אין מעשה קטנה כלום וה"ה לאפוטרופוס: דלמא היכא דאיכא שליש שאני. פירוש שהשליש פרשו לו מה יעשה אבל אפוטרופוס אינו אלא לעשות צרכי רמים ועוד אמרי לקמן (דף עו.) אמר היתומים לכל הצריך ואם מכרו אלו הפעוטות אין . זה שינוי מצות המת שאף אפרטרופוס הוא מוכר לצורך מזונותיהם. א״כ ליתני אבל בקטנה יעשה שליש מה שהושלש בידו. [מאי אין מעשה קטנה כלום] דאפילו בעלמא. פירוש במקום שיש אפרטרופוס שדומה מקצת לשליש. וכי ריח דיל משמיה דגאון דמתנתן דפעוטות מתנה אף על פי שיש שם אפוטרופוס, ואינו נ״ל דהא הכא לבעלה מתנה היא ובעי למיפשט ממתניי דכאן גם באפוטרופוס לא מציא למיתיב ליה ובפי הניזקין פליגי במתנתא כלא אפוטרופוס אם קיימא כמר המכר שלו דרב יימר אמר אין מתנתו

מתנה ומר בר"א אמר מתנתו מתנה (אלא) (אלמא) גרוע מתנה ממכר והיכי סיד למיעבדא טפי ממכר: המדיר את אשתו מליהנות לו עד ל' יום יעמוד לה פרנס יתר ויתן אומר ירציא רייי כתובה בישראלית חודש א׳ יקיים כ' יוציא ויתן כתובה וככהנת ב' ובכהנת יקיים ג' יוציא ויתן כ) המודר מורד שהמודר מפרנס הלכך יוציא ויתן

שנמלכים בו או אם ברח

משאיר כיורשין רברין שלפני זה וכנ"ל ומים מור'ם וכן הרין כו' היינו בשיקרה דרינה לענין הכאת ראיה וליטול הן שווין: בפרישה דחיכה מיד דכמו בסוח פחה כרים חו חולי חמרי׳ שכך הי׳ פעיקרח וכ"כ רשב"ם הביחו הטור וכ"כ מור"ם

פי׳ כנון בדין זה דפליני כים בנת׳ וכמ׳ שאור החומה פי׳ כנון בדין זה דפליני כים בנת׳ וכמ׳ שאור החומה

רנב כתנת שכיב ברע פוציאין מסנו לכזון האשה והבנות ובו ב סעיפים :

ובו ב סעיפים וכיל רשב"ם סבילו סעור וכ"ל מור"ס מולוס ממים וכיל רשב"ם בשמו למי של מ"ם ק"ש מס"ב בהב"ס מנותף ממוחלי מוחלי ממוחלי ממוחלי ממוחלי ממוחלי ממוחלי ממוחלי ממוחלי ממוחלי ממוחלי מוחלי ממוחלי ממוח

הימב כאר

דיים בים (הן בלונת). פירום כנון כרץ זה רפליני כיה כשים וחיבה מיד רכתו שפוא פתח כרים מו מולה מתריק שכן היה משיקרי כיב הושלים הכיאו השור וכיב שהמיא לביל ביי פליש ולקתן ביי רכים מסיא וכשני השקותות מכושר ראש, שניתן מוהאקין או הין שום אחר מוחוק ואין שם סוקם פרא קמא הולקין וכשני השקותות מכושר ראש, שניתן מוהאקין או הין שום אחר מוחוק ואין שם סוקם פרא קמא הולקין

כתובתה החלה וחת"כ השנם משחר לכביו נימית במבהי שהמם ש"פ דינת ומ עכ"ל ד"מ והביחו בסמ"ע מ"ק ג' וע"ם 25 הגם דפום מים ניון פעובה א בריכ"ש טעמו ונימוקו ודברי מור"ם בחרפים פ"ו שנכם החמם פ"פ וני" בח"ע סי" ק"ו סמ"ב בהג"ם מעותק" מיני פני לאחו ליש ג שור מיב בספיו

ומות משים. כם : רנב [א] ממרי . מרשכים כמכ תלמת כשעתת רכמוכת ומוונות שמן חקום מזיל לככוסן מנכסים חמר

רושר אם ביותר מלפים כדים לפלים וניתוקין נוטם כי כי ליופטים דמתכם כפי כקי מפוסברים ולפלים נדמים לם דמימה בכלכה בוא בפים כדיף פם ופרסבים כללכם דלם ואם לאו כוי ותופי לכתובות כם כי דים כואל כיין [6] מפרי כר, כססים קלו אי : [1] תרופא כר. בפים צפין כי כי וקרי לם פסופברים נכי יורפים: [1] ואי שכתן כיו וייא מי. פכא"ים פיי קו סכ כסבים

מתר על הלקט עם נסירת רובו יחי? הפקר וחתר אכיי דברי סרב ודברי פלמיד רברי פי פומעין ופרס"י כיון דבהרי סדרי חיילי ודאי דברי הרב שוענין ולא דברי המלמיד וה"ק בכבר' דסדי מרכ קודמין וככור היו וכשה יו לייבי היו להכדי הדרי שני משקן מש לכך ממממיל וכם בכבר לכם לכל קום במחום במקום במקום במקום במקום במק שנמן בממנם שלים דברי חלמיד ודריק ושב"ש כזה נסטובת כים המדשים שי ש"א ונולחם שיקר כת"ש: דע"ש שמשלם במלדה שם ניחוק שמש הוו בידן בני שמשירים לים למשק משקד תמיל יש ומו ומם במיום וכך למת לם הרי הזובנים הלנו במונים בידן בני שמשירים לים למשקד תמיל וו מו למשק משקד מילי מו מוצח מה לכמי סימומה קרובת וממונה הלמר כן לחשמי השנ"י ומם מנומן ובלה לשמו ומוכשה כל ססך בכמובמה

ככמי היימומה קרוכתו ומנכים המסר מן כחבתי השניי וכם הנופן ונחה השמו יושבים ככ בסך בכמובתם. נוש"ש שמשלה הרין עם מלצנה שליש רברי הרמנים שנה" שהרי במיממו ומסייבו הלכטים ושמש ובעייד רכשינן למימר הגובר הדבר שהרי קדמה זבייתו שמול שם מימת הנותן לצניים מקבל ראינו אלפל למשר גמר מיחה וש"ש. ולמג'יר רש"כ לא אחרו דמחנט שכ"מ מאוחר לכמובה או בהדי הודי כדכרי הרייף אלא כמחנט שכ"מ ממש אכל זם שחיניי הממנה ממשם ירו ומשרם למקבל דאינו שחר כמחנטו אלא אם ישתור ומשום רהוי מחנם כריי וכחנפי אם ימום יוכה למפרע וכתיש כפור ועים כיי קכיים איכ סיל מסכם כרים שנחפיים החנמי כיון דמת חונה ורמי למפרע ומך ולפר אם ישוח אינו מגרע כח המחנה כיון דכל שכית שנותן ופולים התחנם תחסת ידו נתי חינו חלה הם יתוח וחפיה כל שתת הסיב זוכה למסרת וחינו כסורם חיב מהכח שכית קודתם: ב) בכסובה וכתוונום כחי הכיי דיל כחב הרשפין מה שלום ראוכן להקרטות ופרשה האלמנה תקלפן ותחה ויורפיה אין רולין להסלים למרוע ההקרשות מן הדין כיון שהנכסים ממלפלין ומססה האשה לאחר מיחת כמלה הרי הם כחוקת היורטין בפרשון כחוכתה ואם ים שם קרקשות ג'יון שלה נשכתם הלתוה ישכרו הקרקשות וישלישו החקרשות כ"ר. ומתהני עליו וכי" ושוד השיקרה דדינה שירכ" שכתו דתחלשלין שמססה ותשה ער שלה נשכעה של כתובם שסם של יורשין ואיני יודע מכין לו זם דכל שלא נשכשה משמע לי דלא מהני מפישה ויודשי הכשל מוליאין מיד יודשי עכדל ומימה על ממיהטו רכא כבר ג' כמסיק שער ייד סיב וזיל ומשמברא דאי קדמי יחמי המלוח ומספו אפ"ב דמת לום כחיי מלות כיון רמפס לא מפקינן פיניה דכיון דאסקינן דריינ' דעבד כר"א עבד ולא מהדרינן טוברא וקי"ל רעבד אינש דינא לנסביה ה": כמאן דאול לב"ר ודנו לים כר"א ע"ם. וכן רמה רוכ מכוסקים וכן ספק פליי בפ"ש פיי ק"ח פציף י"ל במת לוב לחיי הילם מסק וכן לחיי היל במת לוב לחיי הלוב לה לוב לה מפקינן פ"ש. וא"ל מט זה שכחי ואיני יודע מנין לו זה כיון דרבוי החפרץ ביורין וכמיש: 3) מוהה לתיים רכוי המת כמוםי פי מי שמת (רף קמים) ו"ם רקל ענמרי שבוחל ז"ל ושור סים אי ו"ד רל לתיים וביו המת למל מלי לו כי פה לכ הה כו יוחור כו ד"י מדמת בהכולות (רף מ") שמישים על בכוי כן סורין כוי אמר ר' יומנן ובולו כסור וא"כ הם דמני בפר הכי אפשבו כן סורין ר' אוי ובה וחביל לא וכה פלם כופין אם היורשין כוף שיירי נמי כבער וכף עים, והנה כבים לפנינו שם פרק הבולח לב החבר ככרייםם שם לישנם דכופין חם היורשין ובח' כמירופי תוהוסים דניל דחום' מית להו בירכם כהך כריים שם רסב"ח לל זכה וכופין חם היורפין וכרחה דכוונת חוי למה רמני בחוספת פים דכבה בתרם וזם תוחרה החומר נחמי שדה פי לפי כוי חומן כו די חוי זכה וחבים לא זכה ורושין חת היורבין לקיים דכוי התם השותר שביםי פי שכדי כן חורין כו' ישבובו כן חורין ר' או' ובה וחכים לה וכם וכופין מה

ברמכים סים מסלכות זכייה וההית כתב חיל ונכחה דחפילו ליכה מגו כיון שים מרים שתחשת מתנה זו כפו לידו מזר הנומן להיות התפ"ה חמר שמשלפלין כיד המקבל חם המילון ז"ם פכיל ולפב"ר חץ כחן ליש וכ"כ נכ"מ שם שהדבר פשום כהרתכ"ם וכן דשת העור והרתים כהן דחה כי היכה רכשלתה חם ים פרים ורחה איי לומר נמת לי במתנה היים הכם כיון ראין מעודים יורעין אם קנה כמתנה וקייל דממנת סכית אינו קונה אלא למתר מיתה איב אם היה מתנם בכית הרו מצולם לא ילאת מדשות הנותן ואיב זה המקבל צריך נכור שילאת מרטוחו דאליב בעלמי נמי כיתא דיהוא נאתן סלקח או נחן לו כמתנה אלא וראי כיון ראיכת ערים ורחה ברכוחת רקמת קאי והיה הכא זום כרור וליד ממים נמי עיב ב"ק ק"ם אלא וראי כיון ראיכת ערים ורחה ברכוחת רקמת קאי והיה הכא זום כרור וליד ממים נמי עיב ב"ק ק"ם

תיכף

מסס כוי כמס"א ליל לבני כר לאופן מסוכל כוי: [כ] וכן כר, מחברי הברייתל מס: [י] זכן כר, ככיל : רגב [ל] החבת נוי. ניב קלים כ' קליז זי קניב לי כים יים ליו [נ] כין כר. קרקש קליז לי ופחדם ברי פ"ם כוי. השלפלין קלים נ' כחבר זהנו כרי: [נ] לפוכך. קניצ לי במחל כר: [י] לפוי נכר. ר'ל לף שלין נכרין מחסבת

רגב א) *) שהרי במיספו נסחיינו הנכסים. וכות לפון הרמכ"ם פ"ח מזכ" והיינו מפום ויחיוב מזון הפזונות לפ"ב רלתי כהדי הרדי הוא מבום דברי הרב ורכרי הסלמיד רכרי מי שומצין וכד'תרינן במצורה רף כ"ה אמר סל הכלור עם ידילת רובה מולה מולה הוי או כבור ותסיק לאו היינו רכעי אילסא שמר על הלקט עם נטירם רובו יהי הפקר ושמר פניי דב.י הרב ודברי סלמיד כיון דכהרי הדדי היילי ודפי דרכר הרב שומפין :

רנא א) של המקבל להכיח וחיה, ויל הרתכ"ם ואם היו המשלשלין כיד המקבל מחוך שיכול לוי שלי הן יכבש היסת בכרים היה שכ"ל שים סים מזכיי. וכח' ברכ המגיד זיל כרחם דספרי ליכח מנו קנים ואם כן כיון דבבר יכח מרפום הנוחן אם יחקיים החכתי והוח בימות והסחת המספקה כן אם נחן כתמום בדים ולם היה בום מכלי לו בנמן כמחנת בכ"מ וחוי כמו חלף לם ימות דלם פמד חחו וכמ"ם בב"ם סי' קכ"ה דמין הנותן יכול לחזור כו כל זמן כלה שמד כיון בזיכה ומסר ליר מקבל או שלותו חבל סם פתר סחר. ופ"ב כטור. וכיון דהיכה שהוליה הנותן התמכה מתחם ירו לתקבל חין זה בתחבה שיכול למזור כו סלם דהוי בנו הכלי הם ימות וח"ב יש כאן ממנה ודחי שלם שנסחפק אם יסחלק תמשם התכלי או כם היו מכחי כגל הלח ממנת כרים ממם וכנהיג מוקמינן הממכה כיד המקבל וכמים החביר כמטי סי מסקפ"ב הוכם כביי היי נ"ם ופוי מ"ו של והוכן שהונים שה על המעון שמבו לו כם החבים והלה סוכן כי לת מכרו כו שלת של הנאי שחם יפרש לו כ' רינוין הכלום לו לומן פ' יחזיר לו הכפר ויכסל המכר והביח שרים כרבריו ופסקו הברורים שחפי' מרי הכפר הפידו כפירום כלח הים מכח חוקי פרי להדי מרי וחוק נכסי בחוקם מחרים כוי, וחין רמיונם טולה יפה דשתני הכם פלרבר כולם לוקסו ה כרון ירד לכרם זה שהחזיקו המוכר ככסק וכשל חלה כתחנה לפי דכריו מהם פלרבי כולם לוקסו הם כדון ירד התכירה וכיון שהחזיקו ה בדין חנה כזה שכן שים לו להססלק מחמת חוחי ותכים שרים חם כותן שאין מכירתו מהנסל ותכים עדים התמיד בחוקם שהוא מוחזק עבשיו וכוי ואשים שאין הקרקע נחסם ושים. התגיד כחלהו תיירי בידות בשרים ככל לידו מיומם תחוב זו היינו שתפרו לו לטום מחסר דכל כחיב מינו תחום שב"ת חול תחום כחולי וכיון בנסחבת חם חים חום יוש לו נהסחסק כששתר חו לא חרי זה כמוקם התקכל ודויק:

חו"מ חיב

שם אי בשפור ורציים ונמפשים בי " מו של היו היו של היו היו של היו היו של היו היו היו של היו היו היו של היו היו היו של היו היו היו היו של היו היו של היו היו של היו היו של היו

ואילו נתן מטלטלין וחיורטים קדמו ומכרו אומן אין המקבל יכול להוליי מידן וכ"כ כמישרים בהדיי וכפים

ובחשוי מהרייט סים סיד וסי סיצ ובחשוכת מים סיי ני : [ה] להוליאו. כראה דבכותן קרקעות מיירי פתחי

שנדר ליתן כך ממון ואוזיכ בחליו ציות כיתן זא אסך שנדר ראיורשין ספורין דממעם אגרר שנדר אין ביאמר הנכ"ב שם סיק דידם: [פ] ופוח כוי מכל כו. החליכ מיקש סה דפף"ל מתום שית במקטת כצי קרין ולמנית מחירי דכר מית ככרים דכי יח"ם קנ"ה ה' ומה לה חבץ ואם קשם ח' כשונה החימור השנדה הניות נפיק ומם יו ה' אליאה בכיתי כוי המוס" אם דים וכה כוי וככ"כ קשת ה' כ"ב דקה כל פ"ב ודין דפטם כוי אם פ"פ ושם מ"ה וספ"ו דמתוכות ופיג ומפנית:

היורסים לקיים דכרי המת פ"ש וכואה שאת הכרייתא היא כקי השולם (רק מ") ואש"ב רשם חבי לישה! ראהכנה וכמוספשא הני לישנא רשנתן ראידי ואירי לישנא דלהכא משמע לחפמים והרי מכואר שם רכופין לה היורטין לקיים דברי התם ואפינ דשם כ' השילם חני רית וכחוספחם חני ר' מית סדם הום הכריי והחוססחה סכיו ואיי ככר חני שם וכופין אם סיוריםין: אשנם קשם דמא כשדה כני חני הם הספין והחוססחה סכיו ואיי ככר חני שני מופין אם סיוריםין: אשנם קשה דמא כשדה כני חני הם הספין את הייורשין ורעם חוסף שם דלא אתר הייורשין למחרו היינו משום דעבד מוסוק בעלתו פ"ש וא"כ סיכי כופין כשדה משום מלום לרס"ת. רק אתר דהתניין היכיח מחוססתא סכוי דמאר כשדה מלחס"ת מ"א האפ"ח לא"ל היכי מליכו שדה, וכרלם כרין פיר היכין ב"א הייורשים המוס" כיוונו להמוס מוסחה מוסף אואי ב"א מחבירה מוסחה מוסף אואי ב"א מחבירה ווא אואי בירו מיום מלום למיום דברי נרין פיין רביטין של היו אין הממשל מהם בייתר במות המשפחה מיים במות מות במיים מלום לקיים דפרי לבמיים במות מחויב לם מיים במות מחויב לם מתריבן מנות לקיים דפרי במת מנו בקות מחויב לם מתריבן מנות לביים במיים במות מחויב לם מתריבן מנות לביים במיים במות מחויב לם מתריבן מנות לביים במיים במות מחויב להם מתריבו מנות לביים במיים במות מתריבו מנות לביים במיים במות מתריבו מנות לביים במיים במיים במות מתריבו מנות לביים במיים במיי מתרי תלרה"ת לב"ג דמין סיכא דלא הוסלם שכל בנודר ומח כיון דחלו היי קיים מחייב לימן שיכ כמח כל ביורטין תכום גדר תנום לרסית ותמום החתיב שחייב תחיים לתייתו לא כרם מהוכלם וחוכא כסי רייב הקיין כיים. יככר כחכנו כסיי רמיה סקיא לרפת הפוסקים דקניון אפן מהיי הא דחרי בסרה ככותב בסבר אמזנו דחב"א לא זכה היינו דלא זכה פכביו אכל תמויב הכוחן לקיים כאשר נחי בספר וכמו בקניון

רק פתמום לקיים דברי המם לם קדמו היודשיןומכרו מה שבשו ששו (הנהום מרדכי מחורות הגדולי' תהרי"ק ועוד"ם ז"ל וכי דכיבנ) ה) [י] מי סוסכם ב] או כדר ליחן לפלוניכן וכך ומם ולז אסתמים להו מים הסור לפיל סי ס'

"אם ביר כייר, כן ייצב צם קל מופ' כיל לאבינ רספין טיורטין לפיים מלום מביסס מין סטיוב רק שליכם ולה בל י היא לו על כלומת כלום מחזיב רביית ככיית זכם בסכמסים: [י] עי שמשת כיי. כפ"ב למטים מפשי וחין כזם כוי ומה מכמו כר. ועוד שיש: מהרם לרפיים לתרך קני מופ' כליל ולה מסבי מליים מחזיב סטים לטיורשין מו למי

רך היות מנותר מבטר שבס כן במשם פון מים שמות אם למות המנות מנותר מ וסרץן פיק דניטין כחב זיל ייל דשנים הים דוכו כה שמים תכחה הים כבלמה וערישה ממולים דבר מרשומו ותנים כיר לחרים עב"ל וכעל העיסור כחל למי הנועם תשום דוכו כה שמים וע"ם. מיהו נה" רוכו כה מתים לא שייך אלא שיכץ שנום לשחרר דאתר השמחור חיל עם קרום וטיין כיה זכו שתים אכל היכא שאינו אותר לשחרר אלא שלא יפשו כו עבורם קשם הא אין כזה כלום לשתים וחיקשי מהא ראמרים,

בית יוסף סי' רנ"ב בא"ד

להקנותם בהודחה זו לח קנה עכ"ל . כתב הריטב"ח שנשחל על שכ"מ שלוה שתתפרע אשתו מנדונייתה במעות מנכסיו תיכף לפטירתו והאלמנה תובעת שימכרו מנכסיו כפי מה שימלאו ואפילו בזול ויפרעו לה כתובתה במעות בעין כמו שלוה הבעל מי הוה מלוה לקיים דברי המת הואיל ולא לוה בכ"ד ולא את היורשים והשיב דומה לי שנגעת בשחלתר זו במה שנתחבטו בו במה שחתרו חכמים חלוה לקיים דברי המת שהיא מלוה שכופין עליה כדאמריכן (גיטין מ:) גבי האומר פלונית שפחתי עשו לה קורת רוח כופין את היורשין ועושין לה קורת רוח באיזה ענין היא שרבינו ן' מיגא"ש ואחרים עמו כתבו שאין אומרים מלוה לקיים דברי המת אלא במי שהשליש

ממון ביד אחרים ואומר לו עשה מהם דבר פלוני אבל כל שלא הוליא מעות מתחת ידו אע"פ שלוה את היורשים לעשות אין בו משום מלוה לקיים דברי המת לכך הולרכו חז"ל לתקן דין מתנת שכ"מ אבל הנכון בעיני כדברי הרא"ה שאפי' הוליא מתחת ידו כל שלוה ליורשים או למי שסיפוק בידו לעשות וקבל עליו אי שתק יש בו משום מלוה לקיים דברי המת וכופין עליה לקיימו אבל אם לוה על היורשים שלא בפניהם אין בו משום מלוה לקיים דברי המת ומעתה בנדון זה אין בו משום מלוה לקיים דברי המת ומעתה בנדון זה אין בו משום מלוה לקיים דברי המת ואם באנו לומר שתזכה בנוביאה זה מדין מתנת שכיב מרע כאומר שתטול אשתי כאחד מן הבנים אינו מתחוור לי דדוקא התם דקאמר תטול שהוא ל' מתנה אבל תתפרע אינו ל' מתנה והו"ל כדין שאר נשים הבאות להפרע מהיורשין עכ"ל. וכתב בתשובה אחרת מה שאמר לאפוטרופא שמינה שיתנו לבנות בנו או ביולה ביעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מם 294הודפס ע"יי תכנת אוצר החכמה חויים ב יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מם 294הודפס ע"יי תכנת אוצר החכמה

פתחי תשובה חושן משפט סימן ר

פתחי תשובה סי' רנ"ב ס"ק ג'

(ג(יורשיו פטורין - עיין באר היטב]סק"ו[מ"ש בשם הש"ך]סק"ז[דאם ציוה ליורשיו ליתן דאף דלא השליש לשם כך אמריגן ביה מצוה לקיים כו'. ומלשונו משמע דליכא פלוגתא בזה, גם בש"ך לעיל סק"ד אמ"ש המחבר והוא שנתנו עכשיו לשליש לשם כך, כתב הש"ך או שציוה ליורשיו ליתן כו', ע"ש. וכבר השיג עליו בתשובת רע"ק איגר סי' ק"נ וכתב שם על נידון שנשאל עליו וז"ל, ועל דבר העשרה ר"ט בודאי אין בכחי לחייב את בניו בזה, ומדין מצוה לקיים דברי המת ליכא כיון דלא השליש לכך. ומ"ש הרב השואל כיון שקיבל עליו היורש הוא בכלל מצוה לקיים דברי המת כמ"ש הרמ"א בתשובה סי' מ"ח, הנה יסודו דהרמ"א מדברי הריטב"א, והמעיין בב"י]סעיף ב'[שהביא תשובת הריטב"א]סי' נ"ד[ומשם בארה, דבתחילה כתב דעת תוספות]גיטין י"ג ע"א ד"ה והא[דבעי השלישו, ואח"כ כתב אבל הרא"ה כתב דלא בעי השלישו אלא כי שציוה ליורשים או למי שסיפק בידו כו'. מבואר דהריטב"א עושה פלוגתא בזה בין תוס' להרא"ה, ולדעת תוס' בעי דוקא השלישו, ודברי הש"ך בסימן רנ"ב דלא כתב כן תמוהים לענ"ד. וגם, אף להרא"ה זהו רק שהיה הצואה לבנו, ואפשר גם בכותב כן לבנו ושלח לידו המכתב, דהכתיבה כדיבור דמי לזה, אבל בלא ציוה בפניו רק שמסר לו דבר מחותם שיקראנו אחר מותו, מנין לו. ועכ"פ למאי דקיי"ל כר"ת, בלא השלישו אין בזה דין מצוה לקיים דברי המת, עכ"ל. ולכאורה נראה מ"ש הגאון ז"ל אין בכחי לחייב את בניו כו', ר"ל לכוף אותם מדין מצוה לקיים דברי המת, אבל עלייהו דידהו רמיא לקיים משום מצות כיבוד אב, ואף דקיי"ל]קדושין ל"ב ע"א[כיבוד משל אב ולא משל בן, י"ל כיון דהוא ממון הירושה לא מיקרי כ"כ של בן. ומצאתי בתשובת הגאון הנ"ל בחלק יו"ד סוף סי' ס"ח]שרמזתי עליו בפ"ת ליו"ד סימן ר"מ ס"ק י"א[כתב שם וז"ל, ומעתה נ"ל לדינא במצוה לבניו דרך צואה ליתן ממון ירושתם לפלוני כך וכך, דצריכים לקיים מדין כיבוד אב, ומה דשקלו וטרו הפוסקים בדין מצוה לקיים דברי המת דהוא רק במשליש מתחילה לכך, היינו בלשון תנו דהוי רק לשון מתנה, גם נ"מ במצוה לאחד משאר יורשיו דלא שייך כיבוד אב, גם במצוה לבניו נ"מ, דמשום כיבוד אב לא כפינן להו ומדין מצוה לקיים דברי המת כפינן, כדאיתא בפרק השולח דף מ']ע"א[ובהר"ן פ"ק דגיטין]ה' ע"ב מדפי הרי"ף[בסוגיא דמעמד שלשתן. אולם מפקפק אני בזה, די"ל כיון דירשו הממון הוי ממון שלהם ואינן מחויבים לקיים בזה צוואת אביהם דקיי"ל כיבוד משל אב, ואף דבמטלטלי דיתמי מצוה לפרוע חובות אביהם ופרש"י]כתובות צ"א ע"ב ד"ה מצוה[משום כיבוד אב, ונוכיח מזה כיון דמכח אביהם בא להם הממון לא מיקרי כ"כ של בן, מ"מ י"ל דדוקא התם דהוא בצירוף טעם דהוי קצת נעילת דלת כו'. וההיא דהניח להם ריבית דבר מסוים]ב"ק צ"ד ע"ב[, י"ל דהתם הוי זילותא לאביו, אבל מדין כיבוד י"ל דלא מחייבי, וצ"ע, עכ"ל.

<u>שו"ת אחיעזר ח"ד סי' ס"ו</u>

ותמיד הייתי מפקפק על הצוואות של בריא הנעשות בערכאות לאח"מ שאין שטר לאח"מ ואעפ"כ בי"ד של ישראל מקיימין דבריהם וממנין אפוטרופסים לעשות כפי הכתוב בצוואה, ואמרתי דזהו משום מצוה לקיים דברי המת, ואף דבעי' הושלש מתחילה לכך מ"מ כיון דמהני בערכאות שיש לזה תוקף ע"פ חוק המלכות לא גרע מהושלש מתחילה לכך, אלא שלא מצאתי גילוי מפורש לזה.

משפט שלמה עמוד 144

ד. דעת מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א. בענין תוקף הצוואות הנעשות בערכאות.

אחרי כתבי כ"ז נכנסתי לברר הענין אצל מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א, ואלו הדברים שעלו.

- א. דעתו היתה שאין תוקף לצוואות מכח קנין ולפי שהוא שטר לאחר מיתה, ודלא כאג"מ.
- ב. ביחס לדברי האחיעזר בדין מצוה לקיים דברי המת, ס"ל בכוונתו שיש לקיים את הצוואה בדרך של פשרה בין הצדדים. ולפי שגם האחיעזר לא נתכוין להפקיע לגמרי הירושה מכח צוואות שכאלו אלא לתת מקום לחלוקת כספי צדקה לאחר מתן חלק ליורשים, ומדין מלקד"ה.
- ג. לגבי השאלה אם בעינן השלשה בדין מקלד"ה, ס"ל דעיקר ההלכה היא דבעינן השלשה כדברי מרן השר"ע והגרע"א, ואולם יחד עם זאת יש מקום לפסק האחיעזר כיון שמטרת ההשלשה היא ביטוי לגמירות דעת, ואותם אנשים שאינם מכירים דרך אחרת אלא צוואה בערכאות אמדינן דעתייהו דכוונתם למתנה גמורה ובגמירות דעת שלמה כבהשלשה. (דבר שכנראה לא היה בזמן החת"ס ושעל כן לא נתן תוקף בזמנו לצוואה בערכאות). ולכך מדין מקלד"ה יש לעשות פשרה בין הצדדים.
- ד. ואומנם כ"ז בדיעבד אבל לכתחילה בוודאי יש לערוך צוואה ע"פ דעת תוה"ק.

ג זעפראני, שלמה בן יצחק עמוד מס 167הודפס עייי תכנת אוצר החכמה

אגרות משה אבה"ע ח"א סי' קי"ד בא"ד

ועצם הצואה כיון שנמסרה לדינא דמלכוו שודאי יעשו כדבריה אף שהיא מתנה לאחר מיו ואין קנין לאח"מ שכבר אינו שלה שמסתבר שייועיל בכגון זה הא דדינא דמלכותא דינא שתויליתן דבר שאינו שלה. אבל עכ"פ אין להבעל דהירושה על מה שנתנה דאין לך תברחה גדולה מובהכרת אינו יכול לכוין עליהם ליורשם.

אך בעצם מסתבר לע"ד שצואה כזו שוד: יתקיים כדברי המצוה בדינא דמלכותא א"צ קנ שאין לך קנין גדול מזה. וממילא כיון שא"צ קנ מועיל מדינא אף נגד היורשין אף שהוא מתנה לאח מיתה. וראיה גדולה לזה מהא דמפורש בב"ב ד קל"א לאביי שלא נתחדש בהתנאי ב"ד דבניו דיכר. אינון ירתון אלא מה שקנו אף שלא היו בעולם אב בשאר דברים הוא כדינא ולכן הוכיח ר' נתן שהוא כו יוחנן בן ברוקא ואמר אפי׳ בבריא שיכול להוריי ודחה בהדר אמר אביי שאפי' כרבנן אתיא משוי דנתקן ביחד עם תקנת בנן נוקבן שאיכא גם לשו מתנה בתוך כדי דבור. וא"כ הוא מתנה אלאחר מיתו ממש כעין ירושה דהא לא טרפה ממשעבדי ובשבי זה תקנו לשון ירתון. ואם היה כותב זה אף בל; תנאי ב"ד היה מועיל אם היה יכול להקנות לדבר שלא בא לעולם ולפי׳ הקונטרס שהביאו התוס׳ שם סנו באמת בלא תנאי ב"ד משום דסובר דאין בזה חסרון דלא היו בעולם כיון שאין המתנה באה אלא לאח"מ שכבר הבנים הם בעולם אף שהיה זה בעודו בריא ולא הושלש. בשלמא אם היה זה לריב״ב לא היה קשה כלום דהא עושהו רק ליורש שזה יכול אף בבריא וממילא יורש הנכסים אבל לרבנן שהוא מתנה כשה איך יכול ליתן אלאחר מיתה בבריא.

ולכן צריך לומר דבר חדש דכיון שא"צ קנין מטעם דכתב בעת הקידושין או הנישואין דהן דברים מטעם דכתב בעת הקידושין או הנישואין דהן דברים הנקנים באמירה מועילה צואה כזו. משום דיכול אדם ליתן מתנה כזו שיהיה לה דין ירושה היינו שיקנה ברגע המיתה דזה פירש למיתה וזה פירש לחיים ואף שגם היורשין יורשין אז דכיון שלא הופסק אף רגע בין השלו לקנין המקבל ברשות היורשין יכול ליתן שיומסר תיכף משלו לרשות המקבל. אבל הוא רק כשא"צ קנין דבצריך קנין הלא

כ"פ אינו אז בעולם להקנות וממילא נשארו של יורשין שאין צריכין להקנאתו. וא"כ גם בצואה נמסרה לדינא דמלכותא שיעשו ודאי כדבריה שאין ד גמ"ד גדול מזה וא"צ קנין יקנה המקבל תיכף לא הפסק רשות אחר, שיכול זה ליתן.

ובזה יש לתרץ שיטת הקונטרס ממה שהקשו
יתוס׳ מריש מי שמת דאמר דלדבר שלא בא לעולם
יגו מועיל אף דכשילדה כבר העובר בעולם, דודאי
ם להקונטרס אינו יכול ליתן למי שלא בא לעולם
זף שיהיה בעת המתנה דהא אח״כ אינו מקנהו אבל
יונתו הוא רק בדבר שא״צ קנין כמו לריב״ב לעשותו
יורש או בדברים הנקנים באמירה שא״צ להקנותו
כן יקנה כשיבא בעולם דאז אין שוב שום חסרון.

"כן יקנה כשיבא בעולם דאז אין שוב שום חסרון.
"כן יקנה כשבאו לעולם בעת שהוא עדין שלו
שיכולין אז לקנותו אבל בריש מי שמת בשכ״מ
שיכולין אז לקנותו אבל בריש מי שמת בשכ״מ
שיהיה אז בעולם אבל הא כבר נעשו הנכסים של
היורשין ואינו שייך שיקנה של אחרים מצד צואתו
לומר כז.

וזהו טעם גדול למה שבארץ הזאת נוהגים לסמוך על צואות כאלו ואין חוששין מליקח המעות לצדקה ואם כי לא נחתו לזה מ״מ כיוונו האמת ואם אינם נביאים בני נביאים הם.

ג (אהייע א) פיינשטיין, משה בן דוד עמוד מס 257הודפס עייי תכנת אוצר החכמה

Appendix- Instructions and Sample Halachic Will Addendum

Instructions for executing a Halachic Will Addendum

After determining how the estate should be distributed (see section Two), a qualified attorney should be retained to draft a will/trust that is effective in civil law. Once completed, the next step is to execute a *shtar chatzi zachar* as an Addendum to the will. The following steps are necessary.

- 1) First, one must determine which beneficiaries of the legal will are receiving a greater share of the estate than they would be entitled to according to the *Seder Hayerusha*. Typically, this will include a spouse, daughters, and grandchildren. If there is a *bechor* who will not be receiving a double share, all other beneficiaries would need to be listed in the Addendum. If the will/trust includes a bequest to charity, the charities should be included as well.
- 2) Next, the testator should create a debt to each of those beneficiaries. The amount of debt should be greater than the amount the beneficiary would receive under the provisions of the secular Will.¹ If one is unsure, or if the value may appreciate between the time the will is executed and the testator's death, the debt created should be large enough that under all circumstances it will be greater than what the beneficiaries would receive under the provisions of the will. Practically, the debt is never paid out, so one need not be concerned about the debt being too large. In contrast, if the debt is smaller than the difference between the *yoresh*'s *halachic* rights and legal benefit, it will be worthwhile for him to challenge the will in Bais Din, and agree to pay off the debt. Thus, if one is unsure about the size of the debt needed, one should err on the side of being too large. Nevertheless, one should try to make the debt as 'reasonable' as possible.²
- 3) If there are multiple beneficiaries who are receiving more than they are halachically entitled to, a debt should be created for each one. Depending on the halachic will form used, a separate addendum may be required for each beneficiary, or it may allow multiple beneficiaries to be included on one form. It is irrelevant if the total debt created is greater than the value of the entire estate.
- 4) If some of the beneficiaries have not been born (for example, if a portion of the estate is being distributed to all future grandchildren), a conventional *shtar*

¹ Technically, the amount only needs to be greater than the difference between what the beneficiary will receive under the will, and the amount that he would be entitled to according to *halachah*. Because of the difficulties determining the precise amount, the above-mentioned formula is used.

² The entire concept of creating a debt that one has no intention of ever being paid can be considered a *harama*, subterfuge. While the Addendum contains language that binds the testator regardless, one should try to minimize the level of *harama* and make the debt as close as possible to the actual value that he intends to transfer to the beneficiary. Nevertheless, it is vital that the debt not be too small, and one should err on the side of caution.

- chatzi zachar is not effective. Instead, one must create a debt to a trusted third party, conditioned that the debt is void if the estate is distributed as per the Will/Trust.³ This third party should be someone who the testator trusts will voluntarily distribute the assets as per the Will, if the need arises.
- 5) To effectuate the debt, a *kinyan sudder* should be executed. This is accomplished by having someone give the testator a pen or handkerchief on behalf of the beneficiary.⁴ By accepting the *suddar*, the testator obligates himself to the debts, as per the terms of the Addendum. It should be noted that while *halachah* validates a debt that was created through a suddar, the legal requirement of 'consideration' is lacking, and this debt would likely not be enforceable in civil court. That is not a problem; the secular Will should be enforceable in court this document is needed only for its *halachic* effect.
- 6) Although witnesses are not required, it is advisable to have two kosher witnesses that would be able to verify that the Addendum was executed by the testator. Furthermore, the witnesses should also be testifying on the testator's mental condition at the time the Addendum was executed. The witnesses may not be related to the testator or to each other.
- 7) The Addendum should be given to a third party for safekeeping. It is advisable for it to be given to the attorney who is handling the secular Will or trusts.
- 8) Upon the death of the Testator, the executor/trustee of the estate should have the halachic heirs execute a Kinyan and sign the Waiver and Release document to formalize their acceptance of the terms of the Directives/Halachic Will Addendum.

³ Alternatively, the assets may be given to the trustee as a *kinyan al minas l'haknos*. See footnote **Error! Bookmark not defined.**.

⁴ The beneficiary need not be aware of the existence of this Addendum or *kinyan*.

SAMPLE HALACHIC WILL ADDENDUM

I, Avraham Ploni, the undersigned, do hereby obligate myself that if:

- A. One or more of my halachic heirs do not take all necessary halachic action to ensure that the provisions regarding the disposition of my property made in my Directives (as defined below) are fully honored, within thirty days⁵ of receiving notice of this Addendum and being requested by the executor or Obligee(s) to take such actions,⁶ (such heirs shall be referred to as "Contesting heirs"; all other heirs and beneficiaries shall be "Non-Contesting Heirs"), and,~~~
- B. The Additional Requirements (as defined below) are complied with by the Obligee(s), and,~~~
- C. Neither I nor any of my *halachic* heirs (excluding any issue of the Obligee(s) who predeceases me) are *yoresh* this obligation,⁷ ~~~

then I am hereby immediately indebted⁸ to my wife Sarah, and to my daughters⁹ Rochel, Rivka, and Leah, and to my sons¹⁰ Shimon, Levy, and Yehuda, in the amount of One million dollars (\$1,000,000) each ("Obligation/Obligee(s)"). Said debts shall be payable one hour before my death.¹¹ To secure the aforesaid debts, I hereby pledge all my present and future real property, as well as all my present and future personal property (excluding the assets described in paragraph "Halachic Exclusions and Disclaimers"), by virtue of a kinyan agav.¹² These Obligations are severable, as defined below.~~~

If, however, any of Clauses "A" through "C" above are not satisfied, then, subject to the severability clause below, said Obligation(s) shall be

⁵ This creates a deadline. If the *halachic* heirs do not back off within this time period, the debt vests.

⁶ This is to protect the *Halachic* heirs in the event they were unaware of the severe consequence of contesting the will.

⁷ If one of the legal beneficiaries is childless and predeceases the testator, the testator may inherit him/her. If so, the testator inherits the debt that he obligated himself to that beneficiary. When the testator dies, his *halachic yorshim* inherit this debt along with the rest of the estate. What results is a situation where the *halachic* heirs and the legal beneficiaries each are owed an equal debt that is payable from the testator's estate. Because the *halachic yorshim* have possession of the estate, they may seize certain assets for the debt, and the legal beneficiaries will not be able to receive their promised share from the estate.

⁸ This debt is likely not enforceable in secular court since there is no consideration. *Halachah* does not have any such requirement.

⁹ Each beneficiary who will receive more than they would receive if the estate would be divided as per the *Halachic* Order of Inheritance, should be listed here.

 $^{^{10}}$ If there is a *bechor* who will not receive a double share of the estate, each of the other sons should be listed.

¹¹ The debt is created immediately and becomes due an hour before death.

¹² This language creates a 'lien' upon the testator's assets that will allow the beneficiary to collect the debt if necessary. Without such language, the debt may not attach to all of the testator's assets, which would defeat the purpose of this document.

rendered null and void for I never intended to obligate myself under such conditions. 13~~~

Additional Requirements:

- I) In the event that any Obilgee(s) receive a larger share of my assets on account of this Addendum at the expense of any Non-Contesting Heir(s), Obligee(s) shall promptly transfer such excess share to the Non-Contesting Heir(s) in the amount necessary to ensure that no Non-Contesting Heirs suffer any loss on account of this Addendum.¹⁴~~~
- II) In the event that there are outstanding debts that are *halachically* payable from my estate, Obligee(s) shall (proportionally) pay such debts in the amount necessary to ensure that no creditor will suffer any loss on account of this Addendum. 15~~~
- III) In the event that the vested amount of the abovementioned Obligation(s) is greater than all my property available to satisfy said obligation(s), Obligee(s) shall (proportionally) forgo that portion of the obligation that exceeds the available assets. 16~~~
- IV) In the event that any Obligee(s) has a *halachic* claim against my estate for support, dowry, or kesuba, Obligee(s) shall waive and release such claims against the estate, in the amount that they are receiving by either collecting this obligation, or taking possession of the assets as per my Directives.¹⁷~~~
- V) Obligee(s) shall accept the jurisdiction of the Bais Din as per "Dispute Resolution" below.~~~

Severability: The above-mentioned Obligations are severable; Clause A shall only trigger the Obligation with respect to the Obligee(s) whose benefit is being contested. Clauses B and C shall only affect the obligation to the Obligee(s) whose action, inaction, or status causes the failure of the requirements.~~~

Miscellaneous: Any mention herein with regard to my "Directives" refers collectively to my Last Will, including all codicils and/or amendments, and any and all Trusts (including all amendments or restatements) whose assets are *halachically* considered part of my estate, both those

 $^{^{13}}$ If the *halachic yorshim* honor the will, the debt is void. This is the intent of the document.

¹⁴ This prevents some of the beneficiaries colluding with each other to deprive other innocent beneficiaries of their rightful share.

 $^{^{15}}$ This prevents the *yorshim* from using this debt to avoid paying other bona fide creditors that have *halachic* claims against the testator's estate.

 $^{^{16}}$ This forces the beneficiaries to waive any of the debt that they cannot collect, so that the testator does not 'owe' any money which cannot be collected from his assets.

¹⁷ A woman is entitled to support from the husband's estate until she either remarries or claims her *kesuba*. If the intent of the will is to give the spouse a portion of the estate instead of that support, this text is needed to create a waiver. Otherwise, the woman may still claim support from the estate after receiving her legal inheritance. If one desires to gift to his wife a share of his estate in addition to her support, this clause may be deleted.

already executed and those that will be executed at a later date, and any transfer of assets that will be legally effective upon my death, including jointly owned assets, assets with rights of survival, and POD accounts. ¹⁸ This Addendum shall be in full force and survive all future testamentary documents, unless such documents contain a superseding clause that specifically references this Addendum. ¹⁹ I hereby instruct my Heirs to follow all of the wishes expressed in my Directives and in this Addendum. ²⁰ This document is valid for its *halachic* effect only; in the event that this document is presented to any secular court it shall have no legal effect. ²¹~~~

Halachic Exclusions and Disclaimers: I hereby state that any terms of bequests or other terms of inheritance mentioned in my Directives were employed for their legal effect only, but for *halachic* purposes they shall be construed to mean gifts.²² Additionally, all of the wishes expressed in my Directives shall be abided by with the exclusion of the following items: all Jewish books, pairs of *tefillin*, and the sum of four thousand dollars (\$4,000), for which I bequeath such items exclusively to my *halachic* heirs according to the formula prescribed in the Code of Jewish Law.²³ All gifts or bequests mentioned in my Directives are intended to be outright gifts, and not an appointment as a guardian.~~~

 18 To avoid any disputes whether these assets are subject to the laws of yerusha, they are incorporated into the Addendum.

¹⁹ Because of the structure of the Addendum, the testator may change his will at any time and need not execute another *halachic* Addendum. The reason is that the actual will is not directly enforceable; rather, as long as the inheritors honor the provisions of the last will—whatever that may be—the debt is void. As such, even if the will is modified, the debt would still be void as long as the final will is honored by the *halachic* heirs.

In order to preclude claims that the testator subsequently modified his instructions, the addendum states it is valid unless modified in writing in a manner that specifically overrides this clause.

²⁰ This language is intended to create a *Mitzvah Lkayem Divrey Hames*.

²¹ The legal implications of this Addendum have not been tested. The point of this language is to make it clear that this Addendum is not intended to change the legal rights of the parties granted by the secular Will, but is rather to make the terms of that will enforceable from a *halachic* perspective.

²² There is a prohibition against depriving the *Bechor* of his double share. This applies when a will is drafted using terminology of inheritance that attempts to make such changes. To avoid this issue, the addendum contains a disclaimer that any language of *yerusha* is for legal purposes only, but the intent is a gift.

²³ There is a prohibition against disinheriting a *halachic* heir. Many *poskim* maintain that if part of the estate is distributed in accordance with the Halachic Order of Inheritance, one may distribute the rest as they please. Therefore, the addendum carves out specific assets that will be divided as per the Order of Inheritance.

As explained earlier, this exclusion must be a meaningful amount of the estate. Accordingly, the addendum excludes \$4,000.

A *bechor* does not receive a double share of funds deposited in a bank account. To ensure a double share is given in at least some assets, the addendum excludes some tangible assets of value. This list is simply a suggestion, and one may pick or choose from it, or leave a different asset of value instead.

Dispute Resolution: All disputes that may arise associated with this document or my Directives shall be resolved exclusively by binding arbitration at the Bais Din Maysharim of Lakewood or its designee, in accordance with the terms delineated in the arbitration agreements of said Bais Din. Judgment rendered by the aforesaid authority may be entered in any court having jurisdiction thereof.~~~

Agreement Validation: I, irrevocably and without time limit, accept upon myself and my heirs, even if they are minors, the testimony of any Obligee or their heirs, regarding the validity, lack of payment, or waiver of the said obligation, with the same effect as testimony from two qualified witnesses, without the need of any form of verification, including, an oath, *cheirem* or *hin tzedek*, even after payment is made, unless I or my heirs present *halachically* determinative proof to the contrary.²⁴ I accept as binding the position of any *halachic* authority, even if in the minority and not generally accepted, that most broadly supports the validity of this Addendum and its implied intent.²⁵ All terminology in this Addendum shall be interpreted in the manner that most broadly supports the validity of this Addendum and its implied intent.²⁶

All of the above was effected and finalized concurrently herewith by virtue of all required kinyanim, including kinyan agav sudar, and was stated and intended to be effective immediately, all in accordance with all procedures set out in the Code of Jewish Law, and with use of a valid sudar.²⁶ The kinyanim were made before a Bais Din chashuv in accordance with all of the procedures required, so that all halachic authorities deem the entire Addendum valid, without any asmachta or any other claim of invalidation. In addition, the conditions and stipulations referred to in this document were set forth as a T'nay B'nei Gad U'Bnei Reuvein in accordance with all requirements set out in the Code. This instrument is not an impractical document, but a bona fide halachic document, and even if it be in my possession at the time of my death, shall not be deemed invalid by reason of either proof of payment or failure of delivery.²⁷ This document is intended to be, and is, binding, consistent with the binding nature of all agreements, documents, obligations and acquisitions that are properly effected in a Jewish Court

-

 $^{^{24}}$ The addendum allows the beneficiaries to collect the debt without having to make an oath or provide other *halachic* proof, which would greatly complicate the enforcement of the Addendum.

 $^{^{25}}$ Many areas of *halachah* are subject to dispute. The testator is specifically accepting the opinions that support the validity of the Addendum.

 $^{^{26}}$ This is an admission that the debts and obligations were created in a manner consistent with *halachah*. Even if the correct *kinyan* was not done, this language would act as a *Kinyan Odeeysa*.

²⁷ A document or *shtar* typically has effect only when delivered to the beneficiary, or to a third party on behalf of a beneficiary. This clause is intended to overcome this problem.

of Law in accordance with the laws and rules established by Rabbinica
authorities. THIS IS ALL VALID AND IN GOOD STANDING.
I hereby affix my signature on this day of 20
, Avraham Ploni
The Obligor executed all this, knowingly and willingly, with sound of
mind ²⁸ and without duress or pressure, in front of us, the below
signatories, and we signed at the direction of the Obligor.~~~
, Witness
, Witness
This entire Addendum was executed with my consent.~~~
< <signature husband="" of="">>29</signature>
<name husband="" of=""> executed this, knowingly and willingly</name>
with sound of mind and without duress or pressure, in front of us, the
below signatories, and we signed on his direction.~~~
,Witness
,Witness

²⁸ This clause prevents the *halachic* beneficiaries from claiming that the testator was not mentally capable of executing the addendum.
²⁹ A husband has certain rights to his wife's assets, and must sign an acknowledgement that he consents to the will and Addendum.